

EVALUARE A IMPACTULUI data.gov.ro ȘI A DESCHIDERII SPRE OPEN DATA ÎN ROMÂNIA. SINTEZA RAPORTULUI

Bogdan Voicu, Ovidiu Voicu

RQSA, PENTRU GUVERNUL ROMÂNIEI

Versiune revizuită pe 8 martie 2021

Raportul de față este realizat de Bogdan Voicu și Ovidiu Voicu în cadrul unui contract realizat de Romanian Association for Quantitative Studies (RQSA) pentru Guvernul României.

Opiniile exprimate în raport aparțin autorilor și nu implică în vreun fel organizațiile menționate.

Despre autori:

Bogdan Voicu este sociolog, cercetător 1 la Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române și profesor de sociologie la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu. Este membru fondator al RQSA. Detalii asupra publicațiilor și activității sale academice și de consultanță pot fi regăsite pe site-ul propriu: <http://web.BogdanVoicu.ro> .

Ovidiu Voicu este politolog, director executiv și fondator al Centrului pentru Inovare Publică, membru fondator al RQSA. În cadrul Centrului pentru Inovare Publică, coordonează programele privind guvernarea deschisă și drepturile fundamentale.

RQSA (Romanian Quantitative Studies Association) este o asociație al cărei scop principal este promovarea utilizării de date cantitative în științele sociale din România, incluzând utilizarea de metode cantitative la standarde contemporane, analiza cantitativă a big data (inclusiv big data constituit din corpus de natură calitativă) și deschiderea datelor etc. O parte din proiecte sunt disponibile pe www.rqsa.ro, acolo unde RQSA distribuie și seturi de date în regim deschis.

Fotografia de pe copertă: (c) Bogdan Voicu

Odată cu dezvoltarea capacității de calcul dată de progresul tehnologiei IT, civilizația umană a început să redescopere și să redefinească moduri raționale de organizare a sa. Mai exact, în efortul de informare a acțiunilor umane, folosirea datelor a căpătat noi valențe. Oamenii pot folosi date din trecut, pentru a documenta efectele diferitelor acțiuni întreprinse, pentru a cunoaște mai bine stuația prezentă, pentru a putea prezice ce consecințe vor avea inițiative individuale sau colective, indiferent că acest lucru se petrece în viața de zi cu zi, personală sau de business, din sectorul public sau din organizații non-profit.

Oamenii generează non-stop date, iar o bună parte din ele sunt plasate în sectorul guvernamental sau, la modul și mai general, sunt generate din bani publici. Aceste date au azi capacitatea de a fi circulate, analizate și să devină un element esențial de input în orice sferă a vieții.

Fără a intra în detalii despre filosofia și utilitatea datelor, schițate extrem de sumar în paragrafele anterioare, este util să notăm faptul că principiul a fost formalizat în spațiul public prin manifestul *Open Data Charter* publicat de G8 – grupul celor mai dezvoltate economii – în anul 2013 (G8, 2013). Manifestul a fost dezvoltat prin dezvoltarea unei platforme cooperative reunind azi peste 100 de guverne și organizații transnaționale¹ și a fost revizuit căpătând o nouă concretizare: *International Open Data Charter*². Elementul central al noului manifest statuează că „datele deschise sunt un bun public cheie pe care oamenii îl pot utiliza pentru a genera valoare, idei și servicii pentru a crea o lume mai bună pentru toți”.

Uniunea Europeană a preluat principiile deschiderii datelor încă din debutul anilor 2010. Dezbatarea publică și inițiativele de politică publică s-au multiplicat între timp. Formalizarea curentă este dată de *Open Data Directive*, mai exact Directiva 2019/1024 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 iunie 2019 privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public.

România s-a aflat în avangarda eforturilor de a deschide date, ediția din 2017 a raportului anual *Open Data Maturity* definind drept *trendsetter* (Carrara et al, 2017). Între timp însă, luând calcul ediția 2020 a aceluiași raport, poziția României a scăzut spre jumătatea clasamentului, dacă nu mai jos (van Knippenberg, 2020b).

Încercăm în raportul de față să descriem impactul portalului guvernamental românesc de date deschise în societatea românească. Am abordat în raportul dedicat metodologiei de evaluare a acestui impact³. Pe scurt, ne confruntăm cu dificultăți comune tuturor încercărilor similare din alte țări, date în primul rând de absența unor studii de evaluare a situației inițiale și, mai ales, de surprindere a impactului real al deschiderii datelor. Cel din urmă se manifestă cel puțin la nivel de așteptări în toate sferele vieții publice, incluzând economicul, organizarea administrației publice, în cel social, și în ce privește protecția mediului.

Raportul de față caută să descrie impactul în aceste sfere pe patru direcții majore: notorietatea datelor deschise și a portalului data.gov.ro, legitimitatea acordată deschiderii datelor și portalului guvernamental de actorii cheie, disponibilitatea datelor și utilizarea acestora.

Pentru a înțelege impactul și starea curentă, folosim triangularea informației observată în moduri diferite. Mai exact, au fost realizate 7 studii distincte:

¹ [Who we are \(Cine suntem\) – platforma Open Data Charter](https://opendatacharter.net/who-we-are/), <https://opendatacharter.net/who-we-are/>, accesată 7.07.2020.

² [International Open Data Charter](https://opendatacharter.net/wp-content/uploads/2015/10/opendatacharter-charter_F.pdf), https://opendatacharter.net/wp-content/uploads/2015/10/opendatacharter-charter_F.pdf

³

- Analiza accesărilor portalului și a designului acestuia
- Studii de caz cu exemple de reutilizare a datelor deschise.
- Analiza opiniilor experților, realizată printr-un studiu de tip Real-time Delphi Panel
- Analiza opiniilor angajaților din administrația publică
- Analiza opiniilor mediului academic
- Producerea unui chestionar de satisfacție a utilizatorilor data.gov.ro și analiza răspunsurilor obținute în prima lună de la implementare
- Analiza comparativă a relațiilor dintre deschiderea datelor și indicatori macroeconomici și sociali.

Cele șapte studii sunt integrate în rezultatele finale, oferind o imagine de ansamblu a poziționării data.gov.ro în spațiul românesc și a impactului acestuia.

Rezultatele relevă prezența unui impact moderat spre mare a data.gov.ro și nevoia de rafinare a implementării. Pentru cea din urmă sunt realizate recomandări la finalul acestui raport.

Pentru fiecare tip de instrument utilizat, prezentăm mai întâi premisele utilizării sale și metodologia aferentă, introducem apoi rezultatele, iar secțiunea finală aduce cu sine interpretări în ce privește impactul observat al data.gov.ro și recomandări rezultate din inspectarea rezultatelor. În final, un capitol dedicat triangulează concluziile derivate din analiza datelor colectate prin fiecare din instrumentele utilizate și le rafinează într-o evaluare globală a impactului portalului guvernamental de date deschise. În această secțiune finală, re-utilizăm recomandările menționate în fiecare subcapitol, le îmbogățim, și propunem o listă de acțiuni pe care data.gov.ro le poate întreprinde pentru a crește impactul așteptat.

În interiorul capitolelor, acolo unde a fost posibil, am detaliat discuția despre impact în cele patru direcții specifice: notorietatea, legitimitatea, disponibilitatea (datelor), și utilizarea acestora. Analizăm pe rând fiecare aspect, atât din punct de vedere al stării curente, dar mai ales încercând să observăm modificările de stare în timp.

Concluziile relevă valența integratoare a portalului, ca element legitim de accelerare a deschiderii datelor. Arătăm că au fost realizați pași importanți în a crește legitimitatea, observabili mai ales la nivelul administrației publice, dar mai este spațiu de a crește notorietatea. Cele două elemente sunt esențiale în ce privește disponibilitatea și utilizarea datelor. Acestea din urmă sunt în creștere și produc impact, dar e încă un drum lung de parcurs spre a utiliza datele la un nivel mai apropiat de potențialul lor. Utilizarea depinde pe de o parte de potențialul societății în ansamblu de a înțelege, utiliza, reutiliza, și deschide datele. De aici principala recomandare a acestui raport, aceea de a investi în oferirea de exemple sau modele de utilizare. Promovarea unor astfel de modele (realizată deja pe scală largă în țările ce sunt performere europene în deschiderea datelor) constituie cheia efortului de a moderniza și contemporaneiza abordarea datelor și a societății românești în ansamblul său, fiind o obligație implicită a demersului guvernamental, ce derivă din misiunea sa principală, cea de a susține dezvoltarea societății. Includem aici efortul de a sprijini mediul de business, cel ONG, și societatea în ansamblu ei pe calea sa spre dezvoltare.

Aceste concluzii sunt detaliate în amănunt în capitolele raportului complet. În această sinteză, reproducem doar concluziile generale și recomandările de programe.

CONCLUZII ASUPRA IMPACTULUI

Pe ansamblu, avem de a face cu o creștere a notorietății și cunoașterii datelor, dar aceasta este limitată la nivelul administrației publice. O strategie de creștere a impactului la nivelul altor populații țintă poate constitui pasul următor în politicile de deschidere a datelor și de promovare a data.gov.ro, fiind element cheie în a crește efectele de multiplicare și în a încuraja utilizarea și reutilizarea datelor.

Legitimitatea este ridicată, fiind însă în strânsă relație cu cunoașterea. Legitimitatea este deopotrivă a deschiderii datelor ca principiu și este acordată și data.gov.ro. În cazul data.gov.ro, legitimitatea derivă din caracterul integrator al platformei.

Deschiderea spre a deschide date și spre a le publica pe data.gov.ro este și ea în creștere.

Utilizarea este restrânsă pentru moment, depinzând de capacitatea societății de a utiliza date, care la rândul ei condiționează și disponibilitatea datelor. Un efort de a oferi modele se impune în acest sens. El presupune o investiție minimală, iar efectele de multiplicare pot fi extrem de puternice.

Tabelul 1 sintetizează principalele rezultate într-un mod ușor de citit. Documentarea fiecărei concluzii a fost realizată în capitolele anterioare. Sunt câteva domenii mari în care se poate observa un impact al data.gov.ro și a deschiderii datelor în România:

- Creștere a notorietății și cunoașterii
- Creștere a legitimității deschiderii datelor
- Creștere a deschiderii spre disponibilitate nelimitată (gratuită)
- Dorință a operatorilor din afara domeniului public de a (re)utiliza datele, adesea transpusă în comportamente de (re)utilizare, inclusiv în scop comercial
- O creștere notabilă a celor care acceptă ca pregătirea pentru publicare a datelor vechi să fie realizată de către terți
- Creștere a timpului petrecut pe data.gov.ro și a numărului de pagini accesate într-o sesiune unică
- Evaluare apreciativă a data.gov.ro, mai ales din partea administrației publice, dar și o atitudine critică față de disponibilitatea seturilor de date

Analiza realizată permite identificarea câtorva nevoi certe de intervenție:

- Notorietatea data.gov.ro în mediul academic
- Potențial de preluare a datelor din mediul academic
- Grupa de vârstă mai tânără (mai ales sub 30 de ani) manifestă o nevoie de formare în ce privește elemente precum: notorietate, deschidere spre deschidere necondiționată
- Organizații medii (10-60 de angajați): sunt ușor mai reticente decât restul la a furniza date în mod gratuit/universal.
- nevoia de profesionalizare a datelor deschise, mai ales sub aspectul creșterii calității, dar și a capacității de utilizare în interiorul administrației publice
- cunoașterea acționează ca element catalizator al legitimității, deschiderii spre deschiderea datelor, utilizarea datelor etc.
- este o nevoie de a oferi modele de deschidere a datelor, centrate pe fluxurile practice de deschidere la nivel de organizație și specificarea clară a persoanelor ce o pot face. În acest sens este legitimat puternic rolul unui organism central, în speță al SGG.

- Utilizarea redusă a datelor în mediul administrației publice constituie probabil o barieră importantă în calea deschiderii datelor: pe de o parte nu creează cerere, pe de alta nu conduce la înțelegerea procesului de deschidere a datelor.
- În mediul academic, ancore ale deschiderii datelor pot fi profesorii universitari mai tineri (cei cu gradul de profesor). Nevoia de formare este mai acută la asistenți universitari.
- Nevoia de formare este reclamată de trei sferturi din cei ce au răspuns la chestionare, referindu-se deopotrivă la utilizarea și la publicarea datelor

Tabelul 1. Tabel sinoptic al principalelor rezultate

Notorietate	<p>La nivelul administrației publice, cunoașterea despre date deschise este substanțial mai ridicată în 2020 decât în 2017, iar informația vine dintr-un portofoliu variat de surse, atestând circulația acesteia. În schimb, cunoașterea la nivelul mediului academic este marcată de multe ambiguități.</p> <p>Sunt în continuare dificultăți de a înțelege unii termeni (exemplu: API). O strategie de comunicare axată pe limbaj natural este recomandabilă.</p> <p>Reprezentarea celor intervievați în sondaje asupra gradului de publicare a datelor deschise în România prin raportare la restul Europei este majoritar pesimistă. Optimiștii sunt puțini, iar cei care nu au informație despre alte țări reprezintă de asemenea o pondere mare. Pesimismul este mai pregnant în mediul academic. Reprezentările respective vin în contradicție cu rapoartele comparative internaționale care poziționează România în media europeană. Apare astfel o nevoie certă pentru comunicare mai bună și promovare a datelor deschise și a data.gov.ro.</p> <p>Experții în date deschise consultați sunt și ei de părere că notorietatea este sub potențial și notează lipsa de implicare a guvernului în ansamblul său în a legitima data.gov.ro.</p> <p>Studiile de caz relevă și ele că informația despre data.gov.ro ajunge uneori greu chiar și la cei care caută date deschise.</p> <p>Nivelul cunoașterii datelor deschise este asociat cu informarea despre data.gov.ro. Cele două acționează probabil ca și catalizatoare una pentru cealaltă.</p>
Legitimitate	<p>Experții participanți la panelul Delphi asociază legitimitatea cu caracterul integrator al data.gov.ro și cu actualizarea datelor. Discuția s-a construit mai ales în jurul relației cu alte portaluri și cu nevoia de a te descurca cu surse multiple de date.</p> <p>În administrația publică apare un efect de creștere a acceptării reutilizării datelor deschise, iar creșterea este mai puternică la cei ce știu mai puțin despre datele deschise. Acest efect în sine constituie un semn remarcabil al schimbării la nivel societal și creează premisele sustenabilității deschiderii, utilizării și reutilizării datelor.</p> <p>În mediul academic apare o susținere medie a difuzării gratuite a datelor deschise produse, dar respondenții alocă sarcina difuzării datelor în mică măsură propriei organizații. Rezultă o posibilă nișă pentru data.gov.ro de a prelua date din mediul academic și a le reda circulației în spațiul public, dar și o nevoie de a crește legitimitatea difuzării datelor și pentru utilizarea lor comercială.</p> <p>Cunoașterea despre date deschise este asociată unei legitimități mai accentuate a deschiderii acestora.</p> <p>În mediul academic, vectorii esențiali spre deschidere se dovedesc a fi profesorii universitari (ca grad didactic) mai tineri. Apare o nevoie explicită de a crește legitimitatea deschiderii datelor în Arte, Științe Umaniste și Drept, dar acestea sunt tocmai domeniile care produc (și folosesc) în mai mică măsură date.</p>
Disponibilitate	<p>Reprezentările administrației publice pun în 2020 mai explicit accent pe elemente intrinseci deschiderii datelor ca factori de catalizare a disponibilității acestora. Este un indiciu asupra unei noi etape în procesul de deschidere a datelor, în care încep să primeze</p>

	<p>preocupări pentru calitate și capacitate de deschidere și mai puțin pe voința politică de a deschide datele. Aceasta este simultană cu o recunoaștere a expunerii publice mai ridicate și a eforturilor SGG în acest sens.</p> <p>Deschiderea spre a face disponibile datele este mai ridicată decât în 2017. Nu am observat diferențe între administrația publică și mediul academic. Deschiderea spre disponibilitate este mai mare la cei ce știu mai multe despre date deschise. Dorința de a monetiza datele apare mai ales la generația sub 40 de ani, este mai puternică la cei sub 30 de ani, și este mai redusă la cei între 40 și 49 de ani. La toate grupele de vârstă există însă majorități ce sunt în favoarea deschiderii nelimitate a datelor.</p> <p>Una dintre chestiunile practice cu care se confruntă producătorii de date este cine să realizeze deschiderea și publicarea acestora. La acest nivel persistă confuzia între rolul departamentelor de relații publice și comunicare și a celor de IT, precum și în ce privește rolul personal în procesul de deschidere. Pe această dimensiune nu se observă schimbări substanțiale față de 2017.</p> <p>Aceeași necunoaștere apare în distribuirea rolurilor și înțelegerea sarcinilor organizațiilor din cadrul administrației publice, existând un recurs majoritar mai puternic decât în 2017 la o abordare top-down.</p> <p>Deși există preocupări mai degrabă reduse de a aduce deschide datele mai vechi aducându-le în format, se observă o creștere remarcabilă a ponderii celor care văd în utilizarea terților o soluție pentru pregătirea acestor date ca să fie readuse în spațiul public.</p> <p>Există o nevoie explicită de formare în deschiderea datelor deschise care se reflectă deopotrivă în publicare și în utilizare și este prezentă și la cei din administrația publică și la cei din mediul academic. Formarea devine un element cheie în acest moment al deschiderii datelor.</p> <p>Open Data Directive este practic necunoscută administrației publice. Aceasta din urmă evaluează mai degrabă sceptic posibilitatea de a-și asuma obligații suplimentare în ce privește publicarea datelor.</p>
Utilizare	<p>În cadrul funcționarilor publici, utilizarea efectivă a datelor, indiferent de sursa acestora din urmă, este mai degrabă redusă.</p> <p>În mediul academic, unde majoritatea este și producător de date, ponderea celor care invocă planuri de management a datelor este redusă.</p> <p>Utilizarea data.gov.ro este în creștere din punct de vedere al timpului petrecut pe site și a numărului de pagini accesate. În absența unor metrici privind numărul de descărcări este însă dificil de evaluat evoluția reală. Site-ul are un design destul de neprietenos, dar include și elemente care îl fac superior mediei europene. Pe ansamblu, este comparabil cu media platformelor similare din UE, ceea ce lasă spațiu de îmbunătățire, dacă sunt alocate resurse în acest sens.</p> <p>Publicarea pe data.gov.ro devine o practică mai frecventă, cel puțin în reprezentările celor din administrația publică</p> <p>Utilizarea din afara sectorului public este dependentă de cunoaștere. Studiile de caz realizate relevă însă deopotrivă interes, dispoziție spre reutilizare, identifică practici de reutilizare și un potențial pentru shareability.</p> <p>Utilizarea de date în mediul academic este extrem de frecventă, fiind preferate datele proprii, dar la egală importanță cu cele deschise. Aceasta creează un potențial interesant pentru data.gov.ro. Recombinarea datelor în noi seturi de date este de asemenea destul de întâlnită, deși mai rară decât utilizarea primară și secundară a datelor.</p> <p>Satisfacția cu forma și conținutul data.gov.ro este destul de ridicată și între funcționarii publici, dar și în mediul academic. Prima categorie menționată este în general mai satisfăcută decât mediul academic, dar acesta poate fi și un efect al modului de selecție a eșantionului. Se observă în plus o atitudine mai critică față de disponibilitatea datelor și una mai apreciativă față de formatul site-ului.</p>

	Deschiderea datelor conduce la creștere economică, după cum o indică analiza comparativă a datelor pentru toate țările europene.

RECOMANDĂRI

DIRECȚII:

- Utilizarea nișelor existente
- Creșterea gradului de cunoaștere
- Creșterea standardelor și calității datelor publicate
- Creșterea numărului de seturi de date
- Promovarea reutilizării – exemplu de bune practici, stimulent....
- Oferirea de modele de utilizare în interiorul organizației

RECOMANDĂRI DE PROGRAME

DEZVOLTAREA PLATFORMEI ȘI CREȘTEREA CALITĂȚII DATELOR

Așteptarea cea mai importantă a utilizatorilor rămân în continuare atingerea obiectivului principal al existenței platformei data.gov.ro: publicarea de seturi de date cu calitate și valoare ridicată. Ambele dimensiuni au nevoie de acțiuni hotărâte, cât mai repede.

În ce privește funcționalitatea data.gov.ro, utilizatorii au semnalat reticența în a folosi două instrumente importante puse la dispoziție de platformă: API pentru accesarea datelor și mecanismul de feed-back pentru a contribui la îmbunătățirea conținutului. Această reticență este bazată fie pe neîncredere în buna funcționare a instrumentelor, fie pe situații concrete în care au încercat să le utilizeze și au întâmpinat probleme. Cel mai probabil, un upgrade al platformei este necesar. Cu siguranță, este nevoie de discuții aplicative cu cei care deja folosesc date, pentru a vedea exact care sunt punctele slabe și ce trebuie îmbunătățit.

În ce privește calitatea datelor, toate instrumentele folosite confirmă ipotezele cunoscute: este nevoie de mai multe date cu valoare adăugată mare; seturile de date să fie complete și actualizate la timp. Este simptomatic că există utilizatori care încep prin a folosi data.gov.ro și apoi preferă să găsească diverse metode de a prelua seturi de date de la instituțiile publice furnizoare. Acest lucru înseamnă că data.gov.ro reușește să contribuie la notorietatea datelor deschise, dar nu reușește întotdeauna să ofere un serviciu stabil pe care să poate fi construit un proiect de reutilizare.

DATA.GOV.RO CA ELEMENT INTEGRATOR

Prezența unor platforme ale administrației publice dedicate pentru tipuri de date specifice unui domeniu îngust, independent de data.gov.ro, poate fi privită drept consecință a existenței platformei guvernamentale și ca provocare la adresa acesteia. Pe de o parte, este vorba de un impact autentic, data.gov.ro fiind probabil exemplul de urmat în domeniu. Pe de alta, înseamnă o nevoie a utilizatorilor de a căuta date pe platforme multiple.

Pentru a-și păstra legitimitatea și a crește impactul, data.gov.ro poate fi proactivă în această speță și poate dezvolta servicii în ambele direcții: creșterea numărului de seturi de date găzduite în paralel cu indexarea seturilor de date furnizate de alte instituții publice prin canale proprii. Mai exact, poate indexa datele furnizate de alții, asociindu-le metadata, și le poate promova prin portalul propriu. Acțiunea (urmată spre exemplu de portalul danez de date deschise) prezintă avantajul de a nu depune efort pentru arhivare și stocare efectivă, dar implică alocarea de resurse pentru indexarea constantă a noutăților. O strategie de minimizare a costurilor și de distribuire a acestora către alte entități o constituie parteneriatul cu acestea. Data.gov.ro își poate asuma responsabilitatea publicității prin includerea în motorul propriu de căutare, iar partenerii îi pot asuma sarcina de a furniza actualizări periodice, în formatul standardizat agreat și de a asigura preluarea automată a acestor informații în portalul data.gov.ro.

Această abordare poate implica, de la caz la caz, implementarea unor mecanisme noi de colaborare cu alte instituții publice, dar și modificări ale unor acte administrative sau chiar normative. Este recomandat ca echipa data.gov.ro să inițieze discuții bilaterale și/sau multilaterale cu celelalte instituții publice furnizoare de date, și în primul rând cele indicate de (re)utilizatori ca prioritare.

Apropriata adoptare a Legii datelor deschise, care va impune instituțiilor publice noi obligații în domeniul publicării datelor, este un bun prilej de a iniția astfel de discuții.

DIFUZAREA DE DATE PRODUSE ÎN MEDIUL ACADEMIC

Există o legitimitate medie în cadrul universitarilor de a difuza gratuit, în formă structurată, produsele activității lor de cercetare ce sunt stocate în seturi de date. Există însă și reticența de a plasa sarcina în sfera de activitate a propriului departament. SGG și data.gov.ro pot dezvolta un program complex care să pună în valoare acest tip de legitimitate existent. Pentru aceasta este nevoie de o atitudine proactivă, pentru că simpla oferire a mediului prin care datele pot fi circulate se dovedește a fi insuficientă. Prin urmare, un program în acest sens poate include:

- Leaflet-uri / newsletter-uri de promovare, pe de o parte către producători de date din mediul academic, pe de alta către mediul academic ca utilizator al acestor date.
- Un program pilot prin care datele din 5-6 departamente diferite, din domenii distincte, să fie aduse în spațiul public prin efort conjugat (universități-SGG, sau terți care acționează în numele SGG)
- Traininguri pentru mediul academic care să promoveze termenii și modurile de a pregăti datele pentru deschidere.

Ultimul punct este esențial în a asigura calitatea datelor. Cel de-al doilea poate avea ca impact efecte de contagiune în interiorul universităților unde se pilotează, respectiv a domeniilor pilot. Primul acționează ca promotor al celorlalte două și aduce activitatea programului pilor în atenția celor ce pot replica programul prin efort propriu.

PROGRAM DE POPULARIZARE

Reprezentarea puternic negativă asupra deschiderii datelor în comparație cu restul UE creează o nevoie certă de promovare și popularizare.

Observațiile simple ale experților consultați au relevat absența data.gov.ro din motorul de promovare a guvernului: pe site-ul guvernului și pe cele ale ministerelor și agențiilor centrale, lipsesc linkurile către data.gov.ro.

Aducerea în prim plan a poveștilor de succes, spuse chiar de cei care le-au înlăptuit, poate fi parte a strategiei de comunicare. De notat că aceasta are tipuri diferite de public (spre exemplu potențiali voluntari sau antreprenori, dar și administrația publică locală) și are nevoie de mesaje distincte pentru categoriile de public. Spre exemplu, pentru administrația publică, povestea de succes relevantă nu este cea a unui ONG care reutilizează datele și le aduce apoi din nou în spațiul public, ci cea a unui funcționar public care rezolvă sarcini curente folosind portalul guvernamental de date.

O recomandare importantă rezultată din aproape toate instrumentele utilizate este că tema datelor deschise are nevoie de asumare politică, preferabil la nivel înalt.

PROGRAM DE MONITORIZARE PERMANENTĂ

Mai ales la nivelul experților, dar și la cel al utilizatorilor (studiile de caz), se conturează ideea necesității unui instrument de monitorizare a data.gov.ro. Acesta poate fi asigurat parțial prin chestionarul de satisfacție, prin publicarea constantă a altmetrics. Rapoarte de impact precum acesta pot fi generat o dată la 2-3 ani, prin repetarea instrumentelor folosite în textul de față. Unele instrumente pot fi repetate la costuri mici sau în house, cu o frecvență mai ridicată (o dată pe an).

DATA.GOV.RO CA FURNIZOR DE PREGĂTIRE ȘI CUNOAȘTERE

Datele de cercetare arată că în sectorul public se semnalează un deficit de cunoaștere cu privire la utilizarea datelor în general, și a datelor deschise în particular. Unele temeri și rețineri în a utiliza sau furniza date deschise pot fi explicate prin lipsa abilităților necesare acestui domeniu.

Data.gov.ro furnizează deja o serie de ghiduri și instrucțiuni, care au fost uneori menționate, și sunt utile. Realitatea arată însă că aceste materiale de auto-pregătire nu sunt suficiente pentru a atinge obiectivul de formare a persoanelor responsabile cu gestionarea datelor deschise în instituțiile publice.

Adoptarea Legii datelor deschise va pune o presiune suplimentară pe toate instituțiile publice. Dacă până acum, publicarea seturilor de date a fost mai degrabă o recomandare, adoptată prin acte de tip Memorandum sau prin formulări normative generale, în viitorul apropiat vor exista obligații legale explicite și comprehensive.

În acest context, vor crește așteptările de la portalul național de date deschise să ofere semnificativ mai mult decât o platformă tehnică și un minim ghidaj. Pro-activ, echipa data.gov.ro poate să dezvolte un program de formare și o bibliotecă de cunoștințe, cu care să vină în întâmpinarea acestor așteptări, și să devină un veritabil centru de expertiză și formare în domeniul datelor (dechise), pentru administrația publică și nu numai.

Programe de training în utilizarea datelor, precum și în publicarea acestora ar constitui un element de accelerare al întregului proces, dar și de eficientizare a modului de folosire a datelor.